

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 39, Ağustos 2019, s. 115-133

ISSN: 2149-0821 Doi Number:<http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.5170>

Doç. Dr. Meltem DEMİRCİ KATIRANCI

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı,

turkmen06@gmail.com

Orhan DOĞRU

KÜLTÜREL DEĞERLERE VE MİNYATÜR SANATINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME VE YAPI GEÇERLİLİĞİ ÇALIŞMASI

Özet

Sanat Eğitiminin kalitesini arttırmak amacıyla bilim insanları tarafından Kültürel Değerler ve sanat eğitiminin farklı konuları pekçok eğitim araştırmasına dahil edilmiştir. Sanatın tüm meslek dallarına sorgulayıcı bir bakış açısı kazandırdığı ve yaratıcılığı geliştirdiği bilinmektedir. Üniversite giriş sınavları ile çeşitli meslek tercihlerinde bulunacak olan lise öğrencilerinin, olumlu tutum geliştirmesi, öğrencilerin sanat dili ile iletişim kurma becerilerini destekleyecek ve farklı alanlarda problemlere yaratıcı çözüm üretmelerine katkı sağlayacaktır. Nitekim, Lise Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında da lise öğrencilerinin, sanata ve sanatın farklı dallarına ilgi duymaları beklenmektedir. Bu çalışmanın temel amacı lise öğrencilerinin Kültürel Değerlere ve Minyatür Sanatına ilişkin tutumlarının belirlenmesi için. "Kültürel Değerlere ve Minyatür Sanatına Yönelik Öğrenci Tutum Ölçeği (KDMSÖTÖ)" olarak adlandırılan Likert tipi bir ölçek geliştirmektir. Çalışmada karma araştırma deseni kullanılmış olup nicel ve nitel verilerden yararlanılmıştır. Çalışmanın örneklemini 486 lise öğrencisi oluşturmaktadır. KDMSÖTÖ'nün geliştirilmesindeki basamaklar; Kuramsal Çerçevesinin Oluşturulması; Madde Havuzunun Oluşturulması; Uzman Görüşlerine Başvurulması ile Geçerlik ve Güvenirlik İçin İstatistiksel Analizler; şeklindedir. KDMSÖTÖ'nün yapı geçerliğini incelemek için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak KDMSÖTÖ'nün iki faktörlü yapısının toplam varyansın önemli bir oranını açıkladığı ve ölçekten elde edilen

puanların iki faktörlü yapı ile uyumlu olduğu belirlenmiştir. KDMSÖTÖ, 2 faktörlü yapıda (Kültürel Değerlere yönelik tutum, Minyatür Sanatına yönelik tutum) 17 maddeden oluşturulmuş ve Güvenirlilik katsayısı Cronbach's Alpha 0,66 ve 0,85 'dir.

Anahtar Kelimeler: Minyatür Sanatı tutum, Kültürel Değerler tutum, Minyatür araştırma, Lise Öğrencileri tutumu, Tutum, Araştırma.

ATTITUDE SCALE FOR CULTURAL VALUES AND MINIATURE ART: A STUDY ON SCALE DEVELOPMENT AND STRUCTURE VALIDITY

Abstract

In order to improve the quality of Art Education, cultural values and different subjects of art education have been included in many educational researches by scientists. It is known that art gives a questioning perspective to all branches of profession and develops creativity.

Developing positive attitudes of high school students who will make various occupational preferences through university entrance exams will support the students' communication skills with art language and contribute to produce creative solutions to problems in different fields.

As a matter of fact, high school students are expected to be interested in art and different branches of art in the High School Visual Arts Course Curriculum. The main purpose of this study is to determine the attitudes of high school students towards cultural values and miniature art to develop a Likert-type scale called 'Student Attitude Scale for Cultural Values and Miniature Art' (KDMSÖTÖ).

Mixed research design was used in the study and quantitative and qualitative data were benefited. The sample of the study consists of 486 high school students. The steps in the development of KDMSÖTÖ are as follows; Establishing the Theoretical Framework; Establishment of Substance Pool Consultation of Expert Opinions an Statistical Analysis for Validity and Reliability.

Exploratory and confirmatory factor analysis was used to examine the construct validity of the KDMSÖTÖ. As a result, it was determined that the two-factor structure of KDMSÖTÖ explained a significant proportion of the total variance and the scores obtained from the scale were consistent with the two-factor structure. The KDMSÖTÖ was composed of 17 items in a 2-factor structure (attitude towards cultural values, attitude towards miniature art) and the reliability coefficient was Cronbach's Alpha 0.66 and 0.85.

Key Words: Miniature Art attitude, Cultural Values attitude, Miniature research, Attitude of high school students, Attitude, Research.

GİRİŞ

Sanat ve Kültür, ekonomi, sağlık, refah, toplum ve eğitim üzerinde geniş ve ölçülebilir bir etkiye sahiptir. Sanat ve kültürün bireyin hayatını nasıl aydınlayabileceği ve nasıl zenginleştirebileceği sorularının yanıtları bir toplumun sanatsal ve kültürel değerleri hakkında ipuçları verebilir. İnsanların kendi sanat ve kültürünün farkında olması hem milli değerlerinin gelişmesi açısından hem de stratejik bir ulusal kaynak oluşturması bakımından önemlidir (Art Council 2019).

Kasım Karataş ve Behçet Oral (2017) tarafından geliştirilen “Kültürel Değerlere Duyarlı Eğitime Hazırbulunuşluk Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” başlıklı araştırmada çalışma grubu, 2016-2017 eğitim yılında çeşitli üniversitelerin sınıf öğretmenliği lisans programı son sınıfında öğrenim gören 83’ü erkek 148’i kadın olmak üzere toplam 231 kişiden oluşturulmuştur. Taslak ölçeğin uygulama sonucunda elde edilen verilerin analizinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda “kişisel hazırbulunuşluk” ve “mesleki hazırbulunuşluk” olmak üzere iki faktörlü 21 maddelik bir yapı elde edilmiştir. “kültürel değerlere duyarlı eğitime hazırbulunuşluk” boyutunun Alt faktörlerin bileşenleri olduğu, gerçekleştirilen Birinci ve İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizleri (DFA) sonucunda doğrulanmış ve elde edilen uyum iyiliği indekslerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen güvenilirlik ölçümleri sonucunda güvenilirlik katsayılarının yüksek olduğu saptanmış ve ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır.

Hazırbulunuşluk düzeyinin belirlenmesi, denek geçmişlerinin sonucu etkileme olasılığına karşılık seçilen deneklerin başlangıçtaki farklılıklarının tespit edilmesidir (Büyüköztürk ve Diğerleri 2008: 135). Tutum ise bireyin algılarını belirleyen önemli bir olgudur. Tutumlar konusunda bilgi elde edebilmenin yolu, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmış tutum ölçeklerinden yararlanmaktır. Aşağıda araştırmalara yönelik tutumları ortaya koymak üzere geliştirilen ölçeklerle ilgili bazı çalışmalara ait genel bir derleme sunulmuştur. Örneğin Filiz Çetin (2018) tarafından gerçekleştirilen “Değer Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (Detö) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”, değer eğitiminin niteliğinin artırılması açısından önemli görülmüştür. Amaç, öğretmen adaylarının değer eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesini sağlayacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesidir. Araştırmada ilk olarak konuyla ilgili ölçek maddeleri oluşturulmuş, kapsam ve görünüş geçerliğini belirlemek amacıyla alanda uzman akademisyenlerin görüşüne başvurulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda 43 maddelik bir yapı elde edilmiştir. Ön deneme formu, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde farklı bölümlerde öğrenim gören 200’ü kız ve 108’i erkek olmak üzere toplam 308 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilere yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Ölçeğin üç faktörlü bir yapıda olduğu Açıklayıcı faktör analizi ile gözlenmiştir. Analizler sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.95 I. Alt faktör için .91, II.alt faktör için .87, III. Alt faktör için .71 olarak belirlenmiştir. Modele ilişkin değerler RMSEA, .052; $\chi^2/df=1.6$; NFI=.94; NNFI=.97; CFI=.97; GFI=.83; AGFI=.81 olarak belirlenmiştir. uyum indeksleri referanslarına dayalı olarak elde edilen değerlerin yeterli olduğu görülmüştür. Bu ölçeğin gerekli psikometrik özelliklere sahip bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Özen (2014: 59)’e göre toplumlar yalnızca ekonomik göstergelerle ifade edilen maddi tatmine değil aynı zamanda manevi tatminde de ilerlemeye ihtiyaç duymaktadırlar. Milli ve Manevi

değerlerin Türk Kültüründeki önemi unutulmamalı ve kalkınmada sosyal ve kültürel faaliyetler gözardı edilmemelidir.

Şaban ÇETİN (2015), öğretmen adaylarının değer öğretimine yönelik tutumlarının belirlenmesini sağlayacak ölçüm güvenilirliğine sahip bir ölçme aracının geliştirilmesi amacıyla “Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği (Mdötö) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” gerçekleştirmiştir. Deneme formu 25 maddeden oluşmuş ve bu form Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesinde 2012-2013 güz döneminde öğrenim gören 100’ü kız ve 178’i erkek toplam 278 son sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) elde edilen veriler üzerinde uygulanmıştır. Ölçeğin iki faktörlü bir yapıda olduğu, Açıklayıcı faktör analizi sonucunda belirlenmiştir. 9’u olumlu ve 7’si olumsuz olmak üzere toplam 16 maddeden oluşan bu iki yapının, “değer öğretimini önemseme” ve “değer öğretimini değerli bulma” boyutlarını yansıttığı tespit edilmiştir. Ölçeğe dair toplam varyansın %55.74’ünü açıklayan İki faktörlü yapı, veri seti ile yapılan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucu doğrulanmıştır. Ayrıca uyum indekslerinin iyi ve kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu da gözlenmiştir (X²/sd: 2.05; RMSEA: .06; NFI: .91; CFI: .95; GFI: .91; RFI: .90; AGFI: .89; SRMR: .04). Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamına $\alpha=0.93$ olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak bu ölçeğin ölçüm güvenilirliğine sahip bir ölçme aracında bulunması gereken psikometrik özelliklere sahip olduğuna karar verilmiştir.

Milli Değerlerin Toplumda yansımaları toplumsal değerlerin belirlenmesi ile mümkün olabilir. Nitekim, Ebru BAKAÇ (2013) tarafından gerçekleştirilen “Toplumsal Değerlere Yönelik Algı Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması” başlıklı araştırmada amaç, sosyal bilgiler eğitim programlarında önemli bir yere sahip olan değerler eğitimi çerçevesinde öğrencilerin toplumsal değerlere yönelik algılarını saptamak için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Taslak ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikle literatür incelemesi yapılmış, daha sonra 5. sınıf sosyal bilgiler programı incelenmiş, sonrasında ise öncül maddeler hazırlanarak uzman görüşlerine sunulmuştur. Ölçeki İstanbul ilindeki bir devlet okulunda 5. sınıfta öğrenim gören 411 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği açıklayıcı faktör analizi yapılarak belirlenmiş ve ölçeğin bütününe yönelik Cronbach-Alfa güvenilirlik katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geliştirilebilir ve kullanılabilir düzeyde bir ölçek olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal değerlere yönelik Algıların olumlu yönde değişmesi ve değerler eğitimine ilişkin ilginin artması görsel Sanatlar öğretmenleri tarafından da desteklenmelidir. Konunun önemine inanan Derya Öztürk ve Oğuz Dilmaç (2016) tarafından yayınlanan “Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı araştırmada amaç, görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden basit betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmaya Türkiye’nin yedi bölgesinde çalışan ve 14 ilde görev yapan 70 görsel sanatlar öğretmeni katılmıştır. “Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği” kullanılarak elde edilen verilere betimsel ve kestirimsel istatistik analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, değerler eğitimi tutum puanlarının mezuniyet türüne, görev yapılan yerleşim yeri türüne, mesleki kıdeme, hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumuna ve derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca tutum puanlarının, mezuniyet düzeyine ve okullarında değerler eğitimi uygulanma sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit

edilmiştir. Öğretmenlerin okullarında değerler eğitimi uygulama sıklıkları arttıkça değerler eğitimi tutum puanlarının azaldığı ve derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığı arttıkça değerler eğitimi tutum puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür.

Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin yanısıra öğrencilerin de sanata karşı tutumları araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Hüseyin Dede (2016) tarafından gerçekleştirilen “Öğrencilerin Sanata Karşı Bakış Açılarını Ortaya Koymaya Yönelik Bir Tutum Ölçeği” başlıklı araştırmada amaç, ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin sanata karşı tutumlarını ortaya koyabilecek bir ölçek geliştirmektir. Araştırmada öncelikle kaynak taraması gerçekleştirilmiş ve araştırmacılar tarafından geliştirilen tutum maddeleri uzman görüşleri alınarak bir ön ölçek hazırlanmıştır. Ön ölçekte yer alan 30 olumlu 3 olumsuz ifadeden oluşan toplam 33 madde belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Ankara Çankaya ilçesinde bulunan Gülen Muharrem Pakoğlu Ortaokulu’nda ve Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi’nde öğrenim gören 11-18 yaş aralığındaki 214 kız ve 186 erkek (toplam 400) öğrenciden oluşturulmuştur. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda Sanata Karşı Tutum Ölçeğinin toplam varyansın % 52,410’unu açıklayan 4 faktör elde edilmiş ve ölçekten 12 madde çıkarılmıştır. Doğrulayıcı faktör analiziyle 4 faktörlü yapı sınanmış ve modelin iyi uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach’s Alpha katsayısı 0.894 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak bu bulgular, Sanata Karşı Tutum Ölçeğinin öğrenciler için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Alper AKARCA (2018) ise, “İlkokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği” başlıklı Yüksek Lisans Tezinde KKTC’de öğrenim gören ilkokul öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla bir ölçek geliştirmiştir. KKTC’de ilkokul kademesinde öğrenim gören 456 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin elde edilmesinde Aslantaş (2014)’ün geliştirdiği 28 maddelik "Görsel Sanatlar Dersine yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Cinsiyete, sınıf durumuna, eğitsel kol faaliyetlerine, ailede görsel sanatlar ile ilgilenen bireylerin varlığına göre tutumlar arasında anlamlı bir fark bulunmuş ancak, yaş ve anne-baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

21.Yüzyılda öğrencilerin sanata olan tutumlarını etkileyen önemli faktörler arasında sanat eğitiminde ele alınan konulara ilişkin öğrenci ilgilerinin de önemli bir yer tuttuğu kabul edilmektedir

Sanatı sevmeyen, sanatsal uygulama yapmaktan hoşlanmayan, nefret eden, görsel sanatlar dersini tercih etmekten kaçınan davranışları sergileyen bir öğrencinin yaratıcılık gerektiren derslerdeki akademik başarısının da düşük olması beklenmektedir. Sanatın pek çok dalı hakkında bilgi sahibi olan, sanat eseri izlemekten keyif alan, sanatsal aktivitelere katılmayı seven, farklı düşünebilen, yaratıcı davranışlar sergileyebilen, problemlere farklı çözüm yolları arayan bir öğrencinin yaşadığı toplumun kültürel değerlerine de sahip çıkması beklenilmektedir. Kültürel değerler ile sanatsal süreç ve ürünler arasında yakın bir ilişkiden söz edilebilir. Bir yönüyle kültürel olgu ve değerler sanat eserinin ortaya çıkma sürecini anlamlandırmamızda önemli faktörlerden birisidir. Ulusal kültürün, geleneksel, tarihsel, çağdaş ürünleri ile farklı kültürlerin aynı kapsamdaki unsurları etkileşime girerek bizim güncel sanatı anlamlandırmamıza katkı sağlamaktadır (Kırıçoğlu ve Stockrcki 1997). Bu kapsamda kültürel değerlerimizi anlamlandırma sürecinde minyatür sanatının önemli bir yeri vardır.

Görsel sanatlar dersinde öğrenilen pek çok sanat bilgisinin müzelerde, sanat galerilerinde ve kültür-sanat etkinliklerinde tarih bilgileri ile birleştirilerek günlük hayatta kullanılabilir. Bu bağlamda, öğrencilerin Minyatür Sanatına yönelik tutumlarının belirlenmesi, öncelikle öğrenilen bilgilerin günlük hayata aktarılmasında önemlidir. Ayrıca bu araştırma, öğrencinin kültürel değerlerin anlaşılması noktasında karşılaştığı pek çok sorunun nedenlerinin belirlenmesinde ve çözüm yollarının ortaya konmasında önemli bir katkı sağlayacaktır.

Özet olarak alan yazın incelendiğinde değerler eğitimi ve öğretimi konusunda tutumları ölçmeye ilişkin ölçeklerin çoğunun genel olarak lisans düzeyinde öğretmen adaylarını kapsayacak şekilde oluşturulan ölçekler ya da ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin sanata bakış açılarını ölçmeye yönelik olarak hazırlanan ölçekler olduğu görülmektedir. Kısacası sadece öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde Kültürel değerlere yönelik tutumunu ortaya koyabilen ölçekler yok denecek kadar azdır. Türkiye’de Minyatür Sanatı konusunda ortaöğretim öğrencilerinin tutumunu ölçmek üzere hiç ölçek geliştirilmemiştir. Bu nedenle ortaöğretim öğrencilerinin Minyatür Sanatına yönelik tutumlarını ölçmek için yeni bir ölçme aracına ihtiyaç duyulduğu düşünülmüştür.

ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırma, 486 Anadolu Meslek Lisesi öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin %7,4’ü kız, %92,6’sı ise erkektir. Öğrencilerin yaş ortalaması 15,47 (Ss=0,76) olarak hesaplanmıştır. Öğrencilere uygulanan anket hakkında bilgi verilmiş, ankete katılımında gönüllülüğün esas alındığı belirtilmiştir. Anket uygulaması yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

ÖLÇEK MADDELERİNİN YAZILMASI

KDMSÖTÖ’nün maddelerini oluşturmak için öncelikle konuya ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca, konuya ilişkin kuramsal çerçeve ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Daha önce hazırlanan tutum ölçeklerinin maddeleri dikkate alınarak KDMSÖTÖ’nün maddeleri tasarlanmış ve yazılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması öncesi ölçeğin 30 maddeden oluşan taslak formu oluşturulmuştur. Taslak formda yer alan maddeler için üç alan uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanından uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşlerine göre 7 madde taslak formdan çıkarılarak ölçeğin 23 maddeden oluşan deneme formu oluşturulmuştur. Deneme formu 486 kişiye uygulanarak ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Nihai ölçek 17 maddeden oluşturulmuştur.

VERİLERİN ANALİZİ VE YAPILAN İŞLEMLER

KDMSÖTÖ’nün geçerliğini ve güvenilirliğini belirlemek için gerekli analizler yapılmadan önce geliştirilen ölçeğin genelinden alınan toplam puan ile ilişkili betimsel analizlere yer verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi, birbiri ile ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek, az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler keşfetmeyi amaçlamaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi ise kuramsal bir temelden destek alınarak önceden belirlenmiş bir yapının, elde edilen verilerle ne

derece doğrulandığını incelemeyi amaçlamaktadır (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk 2010). AMOS 24.0 kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Ölçekte yer alan maddelerin ölçtükları özellik açısından kişileri ayırt etmede ne kadar başarılı olduklarını belirlemek için, toplam puana göre belirlenmiş %27'lik üst ve alt grupların madde puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığına bağlı güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Ayrıca ölçeğin faktör puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri verilmiş ve faktörler arasındaki ilişkiler, Pearson Momentler Çarpım Korelasyon tekniği ile hesaplanmıştır. Korelasyon analizi ve bağımsız örneklem t testi SPSS 24.0 kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

BETİMSSEL BULGULAR

Geçerlik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmeden önce, ölçek veri setinde yer alan ve normal dağılımı güçleştiren uç değerlerin bulunup bulunmadığı kutu grafikleri oluşturularak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, veri setinde uç değerlerin bulunmadığını göstermiştir. Madde toplam puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 1'de yer almaktadır. Dağılıma ait çarpıklık ve basıklık değerleri toplam puanın normale oldukça yakın dağıldığını göstermiştir.

Tablo 1. Ölçek Ham Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Ölçüm	Değer
$\bar{X}$	72,7202
Ortanca	74,0000
Mod	70,00
Std. Sapma	14,18144
Varyans	201,113
Çarpıklık	-,673
Basıklık	1,376
Ranj	,221
En Küçük Değer	23,00
En Büyük Değer	115,00

KDMSÖTÖ'NÜN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN TEST EDİLMESİ

KDMSÖTÖ'nün geçerliği açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizi ile incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığına bağlı güvenilirliği ise Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanarak incelenmiştir.

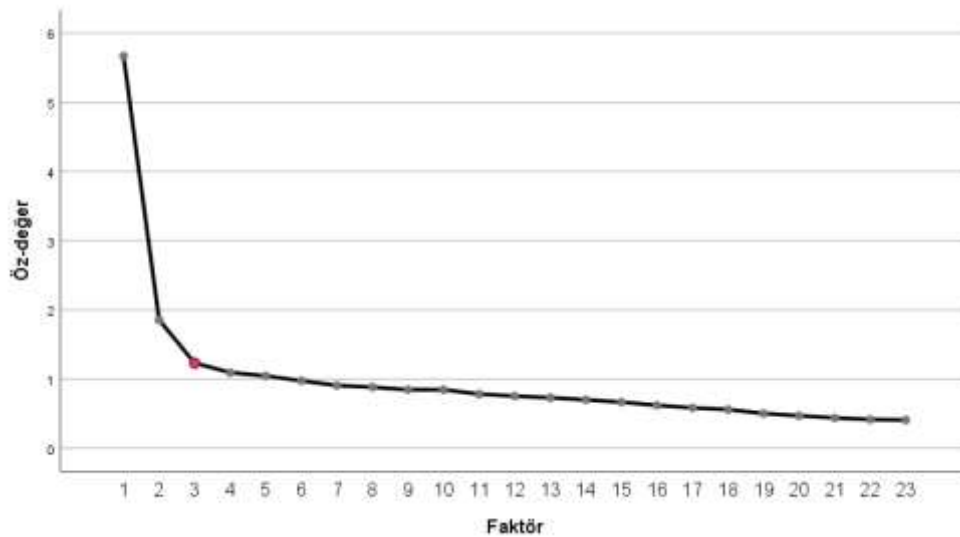
Faktör analizi öncesi bazı varsayımlar kontrol edilmiştir. Faktör analizi için örneklem sayısının yeterli olması ve veri setinin faktör analizine uygun olması gerekmektedir. KMO değeri hesaplanarak ve Barttles Küresellik Testi gerçekleştirilerek varsayımlar kontrol edilmiştir.

Tablo 1. Faktör Analizi için Hesaplanan KMO Değeri ve Gerçekleştirilen Barttles Küresellik Testi Sonuçları

KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure)		0,89
	χ^2	2425,58
Bartlett Küresellik Testi	Sd	253
	p	0,00

Tablo 1 incelendiğinde, KMO değerinin 0,89 olarak hesaplandığı anlaşılmaktadır. KMO değerinin 0,7 ve daha yüksek olması faktör analizi için örneklem sayısının yeterli olduğunu ifade etmektedir. Barttles Küresellik Testi, veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için kullanılmaktadır. Bu test ile hesaplanan p anlamlılık değerinin 0,05’den küçük olması; faktör analizine dahil edilecek maddeler arası ilişkilerin olduğu matrisin, ilişkilerin olmadığı birim matrisinden farklı olduğunu, dolayısı ile verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Can 2013: 277). Hesaplanan KMO değeri faktör analizi için örneklem sayısının yeterli olduğunu, Bartlett Küresellik Testi sonucu elde edilen p anlamlılık değerinin ise verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir.

Gerekli varsayımlar test karşılandıktan sonra AFA gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi sonucunda öz-değeri 1’den büyük 5 faktörün olduğu gözlenmiştir. Diğer yandan öz-değer faktör grafiğinde ikinci noktadan sonra eğim bir plato yapmıştır (Şekil 1). İkinci noktadan sonraki bileşenlerin varyansa yaptıkları katkı hem küçük hem de birbirine oldukça yakındır. Bu bilgiler ışığında, faktör sayısının iki olmasına karar verilmiştir. Bu aşamadan sonra, ölçek maddeleri 2 faktöre zorlanarak AFA gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda, yordama kolaylığı sağlaması açısından Varimax (maksimum değişkenlik) yöntemi kullanılarak döndürme işlemi gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1. Öz-değer Faktör Grafiği

Bir maddenin binişik olması için iki durumun gerçekleşmesi gerekmektedir. Birinci durum; bir maddenin birden fazla faktörde kabul düzeyinden yüksek yük değerine sahip olmasıdır. İkinci durum ise, maddenin iki ya da daha fazla faktörde sahip olduğu yük değerleri arasındaki farkın 0,1'den küçük olmasıdır. Faktör yük değerinin; i) 0,71 olması mükemmel, ii) 0,63 olması çok iyi, iii) 0,55 olması iyi, iv) 0,45 olması vasat ve v) 0,32 olması zayıf düzeyde varyansa katkıda bulunduğunu göstermektedir (Comrey ve Lee 1992). Bu araştırmada ölçekte daha fazla maddenin bulunmasını sağlamak amacı ile faktör yük değeri kesim noktası 0,32 olarak alınmıştır. Faktör analizi sonucunda faktör yük değeri ve binişik olma durumu birlikte değerlendirilerek 6 madde (Mad 2, Mad 5, Mad 9, Mad 18, Mad 19 ve Mad 23) ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler ölçekten teker teker çıkarılarak faktör analizi tekrarlanmıştır. Bunun sebebi her bir maddenin ölçekten çıkarılması ile diğer maddelerin faktör yüklerinin bu durumdan etkilenebilmesidir. Faktör analizi sonucunda KDMSÖTÖ'nün faktör yapısı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. KDMSÖTÖ Maddelerinin Faktör Yük Değerleri

Maddeler	Ortak Faktör Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu	Faktörler	
			1	2
Mad 3	0,52	0,58	0,72	
Mad 7	0,50	0,60	0,68	
Mad 6	0,44	0,54	0,65	
Mad 15	0,45	0,57	0,65	
Mad 16	0,46	0,58	0,62	
Mad 4	0,37	0,43	0,60	
Mad 17	0,42	0,55	0,59	
Mad 10	0,42	0,55	0,57	
Mad 8	0,37	0,50	0,54	
Mad 11	0,38	0,51	0,54	
Mad 22	0,42	0,41		0,64
Mad 21	0,42	0,40		0,64
Mad 12	0,41	0,45		0,60
Mad 20	0,34	0,35		0,58
Mad 14	0,27	0,35		0,51
Mad 13	0,24	0,32		0,45

Mad 1	0,18	0,28	0,34
Öz-değer		5,11	1,49
Açıklanan varyans (%)		30,04	8,75

Faktör analizi sonucunda birinci faktörde 10 ve ikinci faktörde 7 maddenin bulunduğu gözlenmiştir. Faktörlerde bulunan maddelerin ortak özellikleri dikkate alınarak; birinci faktör kültürel değerlere yönelik tutum, ikinci faktör ise minyatür sanatına yönelik tutum olarak isimlendirilmiştir. Birinci ve ikinci faktörlerde yer alan maddelerin faktör yükleri sırası ile 0,54-0,72 ve 0,34-0,64 aralığında bulunmuştur. Bu faktörlerin öz-değerleri ve açıkladıkları varyansın yüzdesi sırası ile 5,11 (%30,04) ve 1,49 (%8,75) olarak hesaplanmıştır.

KDMSÖTÖ'nün güvenilirliği Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Alfa katsayısının 1'e yakın değerler alması iç tutarlılığa bağlı güvenilirliğin yüksek düzeyde olduğunu işaret etmektedir. Bununla birlikte, 0,60-0,80 arasındaki alfa katsayılarının ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu ve 0,81-1,00 arasındaki alfa katsayılarının ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu gösterdiği belirtilmiştir (Özdamar 2004). Kültürel değerlere yönelik tutum, minyatür sanatına yönelik tutum ve ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı sırası ile 0,84, 0,66 ve 0,85'dir (Tablo 3). Elde edilen değerler, genel olarak, ölçeğin iç tutarlılığa bağlı güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir.

Tablo 3. KDMSÖTÖ'nin Boyutlarına ve Geneline Ait Cronbach Alfa Katsayıları

Boyut	Madde Sayısı	Cronbach Alfa	İki yarı test arası korelasyon	Spearman Brown İki yarı test güvenilirlik
Kültürel değerlere yönelik tutum	10	0,84	0,70	0,80
Minyatür sanatına yönelik tutum	7	0,66	0,42	0,60
Ölçeğin Geneli	17	0,85	0,65	0,79

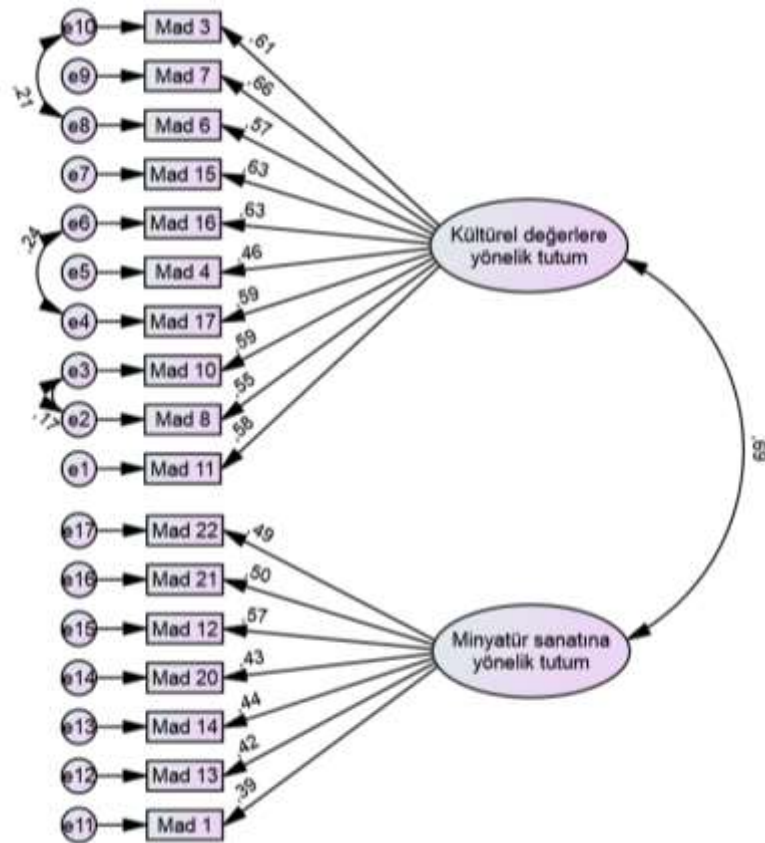
KDMSÖTÖ'nün açıklayıcı faktör analizi ile keşfedilen iki faktörlü yapısı, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilerek test edilmiştir. DFA ile önceden belirlenmiş bir yapının toplanan veriler ile ne derece uyumlu olduğu test edilebilir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk 2010). Bu çalışmada, KDMSÖTÖ'nin iki faktörlü yapısının eldeki veriler ile doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek için DFA gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, modifikasyon indeksi değerleri dikkate alınarak daha iyi uyum değerlerine ulaşılabilir. Modifikasyon indeksi değerleri incelenerek sadece aynı gizil değişken altında yer alan maddelerin hata değerleri arasındaki korelasyonlar serbest bırakılmalıdır. Bu çalışmada, yukarıdaki açıklamaya

uygun olarak bazı maddelerin hata değerleri arasına korelasyon okları yerleştirilmiştir (Şekil 2). İki faktörlü modelin uyum değerleri ve modeli test etmek için kullanılan uyum ölçütleri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. KDMSÖTÖ'nin İki Faktörlü Yapısına Ait Uyum Değerleri

Ölçüt	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Modelin Uyum Değerleri	Uyum Durumu	Kaynak
(χ^2/sd)	≤ 3	$\leq 4-5$	1,78	İyi uyum	Byrne, 1989
RMSEA	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0,04	İyi uyum	Browne ve Cudeck, 1993
SRMR	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0,04	İyi uyum	
CFI	$\geq 0,96$	0,90-0,95	0,95	Kabul edilebilir	McDonald ve Marsh, 1990
PClose	$>0,05$	0,01-0,05	0,97	İyi uyum	Hu ve Bentler, 1999
GFI	$\geq 0,90$	0,89-0,85	0,95	İyi uyum	Tanaka and Huba, 1985;
AGFI	$\geq 0,90$	0,89-0,80	0,94	İyi uyum	Jöreskog ve Sörbom, 1984

Tablo 4'e göre, Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, standardize edilmiş tahmin sonuçlarına göre test edilen modelin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Modeli test etmek için hesaplanan uyum iyiliği değerleri kriterleri karşılamış ve iki faktörlü yapı doğrulanmıştır. Uyum iyiliği değerlerine göre KDMSÖTÖ'nin iki faktörlü yapısı toplanan veriler ile genel olarak iyi düzeyde uyumludur.

Şekil 2. KDMSÖTÖ Doğrulayıcı Faktör Analizi Diyagramı, $\chi^2=204,43$; $sd=115$; $p<0,001$

KDMSÖTÖ'nün doğrulayıcı faktör analizi sonucunda kültürel değerlere yönelik tutum ve minyatür sanatına yönelik tutum faktörlerinde yer alan maddelerin faktör yükleri sırasıyla 0,46-0,66 ve 0,57-0,39 arasında yer almaktadır Şekil 2'de üç faktörlü modelin doğrulayıcı faktör analizi diyagramı gösterilmiştir. Diyagramda yer alan yol katsayılarının tümü (faktör yükleri) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$).

ALT GRUP – ÜST GRUP ORTALAMALARINA GÖRE MADDE ANALİZİ SONUÇLARI

Ölçekten alınan puanlara göre, en yüksek puandan en düşük puana doğru sıralama yapıldığında, sıralamanın her iki ucundan alınan %27'lik grupların her bir maddeye verdikleri puan ortalamalarının karşılaştırılması madde analizidir (Tavşancıl 2005). Bu analizde alt ve üst gruplar birbirinden bağımsız oldukları için bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Maddelerin alt ve üst gruplardaki ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçları belirlenmiştir (Tablo 5). Bu veriler ölçekte yer alan bütün maddelerin anlamlı derecede ayırt ediciliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. KDMSÖTÖ Maddelerinin Ayırt Ediciliğini Belirlemek İçin Gerçekleştirilen t testi Sonuçları

Faktör	Madde No	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Kültürel değerlere yönelik tutum	Mad 3	Alt	131	4,78	0,64	13,84	0,00
		Üst	131	2,69	1,61		
	Mad 4	Alt	131	4,37	1,22	11,01	0,00
		Üst	131	2,51	1,51		
	Mad 6	Alt	131	4,40	0,89	15,03	0,00
		Üst	131	2,34	1,30		
	Mad 7	Alt	131	4,50	0,87	16,89	0,00
		Üst	131	2,14	1,34		
	Mad 8	Alt	131	4,18	1,01	12,46	0,00
		Üst	131	2,40	1,29		
	Mad 10	Alt	131	4,41	0,80	14,66	0,00
		Üst	131	2,44	1,32		
	Mad 11	Alt	131	4,15	0,93	14,59	0,00
		Üst	131	2,21	1,20		
	Mad 15	Alt	131	4,47	0,85	15,34	0,00
		Üst	131	2,37	1,32		
	Mad 16	Alt	131	4,34	0,94	15,48	0,00
		Üst	131	2,26	1,22		
Mad 17	Alt	131	4,37	0,82	14,44	0,00	
	Üst	131	2,47	1,27			
Minyatür sanatına yönelik tutum	Mad 1	Alt	131	3,45	1,22	8,97	0,00
		Üst	131	2,18	1,07		
	Mad 12	Alt	131	3,98	0,92	12,42	0,00
		Üst	131	2,37	1,16		
	Mad 13	Alt	131	3,56	1,20	8,05	0,00
		Üst	131	2,37	1,20		
	Mad 14	Alt	131	3,60	1,12	8,10	0,00

	Üst	131	2,40	1,27		
Mad 20	Alt	131	3,55	1,11	7,63	0,00
	Üst	131	2,40	1,31		
Mad 21	Alt	131	3,63	1,13	8,24	0,00
	Üst	131	2,44	1,20		
Mad 22	Alt	131	3,73	1,14	9,93	0,00
	Üst	131	2,34	1,13		

KDMSÖTÖ faktörlerinin hem birbirleri ile hem de toplam puan ile ilişkisini ortaya çıkartmak amacıyla Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 6). Faktörlerin birbiri ile orta düzeyde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkilere sahip olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, ölçek toplam puanın ölçek faktörleri ile yüksek düzeyde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkilere sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. KDMSÖTÖ'nin Boyutları Arasındaki İlişkilere Ait Katsayılar

Değişken	$\bar{X}$	Ss	1.	2.	3.
1. Kültürel değerlere yönelik tutum	35,16	8,94	1		
2. Minyatür sanatına yönelik tutum	20,84	4,99	,510**	1	
3. Toplam	56,00	12,27	,937**	,779**	1

** $p < 0.01$

SONUÇ

Atılğan (2013)'in ifade ettiği gibi genelde, Türk geleneksel sanatlarının özelde minyatür sanatının tarih, kültür ve görsel sanatlar perspektifinde tematik bir programla tasarlanması ve uygulanması, eğitimin tüm kademelerinde öğrencilere milli kültür ve sanat bilincinin verilmesi, kültürel ve sanatsal değerlerin yeniden kazanılması, milli duygular etrafında kenetlenmiş “eğitim sistemimizin” önemli bir dayanağı olabilir.

Bu çalışmada lise öğrencilerinin Kültürel Değerlere ve Minyatür Sanatına Yönelik Tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan ‘KDMSÖTÖ’ yapı geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin kanıtlar elde edilmiştir. Bu nedenle kültürel değerlere ve minyatür sanatına yönelik tutumlar konusunda, ölçek geliştirme sürecine dayalı olarak geçerli, güvenilir ve uygulaması kolay bir ölçme ölçeğinin geliştirilmesi sağlanmış ve tüm bu süreç açık bir şekilde tanımlanmıştır. Uzman görüşleri ve literatür taramasına dayalı olarak içerik geçerliği sağlanan ölçeğin, doğrulayıcı ve

açımlayıcı faktör analizleri ile iki boyutlu ve yüksek bir yapı geçerliğine sahip olduğu kanıtlanmıştır. KDMSÖTÖ'nin görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ile ilişkili olduğu ve bu yönüyle geliştirilen ölçeğin yüksek geçerliğe sahip olduğu söylenebilir. Devellis'e (2003) göre yeni bir ölçek geliştirilirken yapı ve içerik geçerliğinin hem istatistiksel hem de mantıksal açıdan test edilmesi önem arz etmektedir. İstatistiksel boyutta açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, ortaya çıkan boyutların varyans düzeyleri ve faktör yüklerinin belirli kriterleri taşıması gerekmektedir. Mantıksal açıdan ise kapsamlı bir literatür taraması ve uzman görüşlerinin alınması ölçek geliştirme sürecinin önemli unsurlarıdır. Tüm bu yönleriyle 'KDMSÖTÖ'nün geliştirilmesi sürecinde yapı ve içerik geçerliğini yüksek tutmak için istatistiksel ve mantıksal işlemlerin birçoğu gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte ölçeğin geçerliğine ilişkin ortaya çıkan değerler kabul edilebilir ölçütlerin oldukça üzerinde çıkmıştır.

Bu ölçek geliştirme çalışmasının diğer önemli bir boyutu ise 'KDMSÖTÖ' güvenilirliğine ilişkin bulgulardır. Rackwitz'e (2000) göre Likert tipinde ya da eşit aralıklı ölçek formlarında çok sayıda güvenilirlik yöntemi kullanılmasına rağmen en etkililerinden birisi Cronbach Alfa tekniğidir. Bu kapsamda lise örneğinde KDMSÖTÖ'nün Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve sırasıyla 0.84, 0.66 ve 0.85 olarak bulunmuştur. Barabady ve Kumar (2008), Yılmaz ve Sünbül (2003) göre yeni geliştirilen bir ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,65'in üzerinde olmalıdır. Ayrıca 0,80 ve üzerinde bir katsayıya sahip ölçek ise yüksek düzeyde güvenilirlik özellikleri taşımaktadır. Bu yönüyle KDMSÖTÖ için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı, ölçeğin yüksek bir iç tutarlılığa ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak 'KDMSÖTÖ' Türkiye koşullarında lise öğrencilerinin öz değerlendirmelerine dayalı olarak ortaya konan içeriğiyle kültürel bağlamda geliştirilmiş, güvenilirlik ve yapı geçerliği test edilmiş bir ölçektir. Bu ölçeğin Türkiye'de farklı okullarda uygulanmasıyla, öğrenciler açısından kültürel değerler ve minyatür sanatına yönelik tutum ve eğilimleri saptanabilecek ve bu doğrultuda okullarda görsel sanatlar dersine yönelik öğretim uygulamalarında bilimsel temelde veri sağlayacaktır. Ayrıca geliştirilen ölçek lise kademelerinde öğrenim gören öğrencilere yöneliktir. Gelecekte kültürel değerlere ve minyatür sanatına yönelik tutumlar konusundaki araştırma ve ölçek geliştirme çalışmalarının ilkökul ve ortaokul dönemlerdeki öğrencilere odaklanması bu konuda önemli bir boşluğu dolduracaktır. Geliştirilen ölçeğin farklı okul kademeleri ve eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenci grupları üzerinde test edilmesi ve gelecekte ölçeğin norm çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akarca, A. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Engin BAYSEN, Lefkoşa
- Arts Council. (2019). Erişim: 10.07.2019, <https://www.artscouncil.org.uk/>
- Atılgan Okay S. (2013). Orta Öğretim Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Geleneksel Türk El Sanatları Eğitiminin Yeri ve Önemi. Sanat Dergisi, 22 (1), Erişim: 10.10.2019, <http://ege.dergipark.gov.tr/download/article-file/152446>.

- Bakaç, E. (2013). Toplumsal Değerlere Yönelik Algı Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Kasım 2013 Cilt:2 Sayı:4, 303-309, <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/33.bakac.pdf> adresinden 08.07.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır
- Barabady, J., and Kumar, U. (2008). Reliability analysis of mining equipment: A case study of a Crushing plant at Jajarm Bauxite Mine in Iran. *Reliability Engineering & System Safety*, 647-653.
- Büyüköztürk ve Diğerleri. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara Pegem Akademi
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. *Sage focus editions*, 154, 136-136.
- Byrne, B. (1989). A Primer of LISREL, Basic Assumptions and Programming for Confirmatory Factor Analysis Models. *New York: SSpringer*.
- Can, A. (2013). SPSS ile nicel veri analizi. *Ankara: Pegem A Yayıncılık*.
- Comrey AL, Lee HB. (1992). Interpretation and application of factor analytic results. In: A First Course on Factor Analysis, 2nd edn. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 250–254
- Çetin, F. (2018). Değer Eğitimine Yönelik Tutum Ölçeği (Detö) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:22, Sayı: 193, 323-341, <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/deger-egitimine-yonelik-tutum-olcegi-deto-toad.pdf> adresinden 08.07.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır
- Çetin, Ş. (2015). Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği (Mdötö) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/11 Summer 2015, p. 447-460, <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/milli-degerlerin-ogretimine-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf> adresinden 08.07.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Çokluk, O., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- DeVellis, R. F. (2003). Scale Development Theory and Applications Second Edition. SAGE Publications International Educational and Professional Publisher, chapter 5, 60-96
- Dede, H. (2016). Öğrencilerin Sanata Karşı Bakış Açılarını Ortaya Koymaya Yönelik Bir Tutum Ölçeği, İdil Sanat ve Dil Dergisi, 2016, Cilt 5, Sayı 25, 1559-1576, <http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1475474833.pdf> adresinden 08.07.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55.
- Jöreskog, K. G., ve Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the simplis command language*. Lincolnwood: Scientific Software International, Inc.

- Karataş Kasım ve Oral Behçet (2017). “Kültürel Değerlere Duyarlı Eğitime Hazırbulunmuşluk Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi Uluslararası e-Dergi, Cilt:7, Sayı:2, Ekim 2017, 257-268, <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/kulturel-degerlere-duyarli-egitime-hazirbulunusluk-olcegi-toad.pdf> adresinden 08.07.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Kırıçoğlu, O.T. ve Stockrcki, M.L. (1997). Orta Öğretim Sanat Öğretimi, YÖK/DP, MEGP, Ankara
- McDonald, R. P., & Marsh, H. W. (1990). Choosing a multivariate model: Noncentrality and goodness of fit. *Psychological bulletin*, 107(2), 247.
- Özen, Yener. (2014). Türk Milli Kültüründe Değerler Ve Değerlerin Milletleşmeye Etkisi, Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Yıl: 7, Cilt: 7, Sayı: 14, Temmuz-Aralık, 2014/2, 59-87, https://www.researchgate.net/publication/312189872_HIKMET_YURDU_Turk_Milli_Kulturunde_Degerler_Ve_Degerlerin_Milletlesmeye_Etkisi adresinden 08.07.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Özdamar, K. (2004). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi (çok değişkenli analizler). Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Öztürk D. Ve Dilmaç O. (2016). Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Journal of Bayburt Education Faculty, Year: 2016 Volume: 11 Number: 1, 224-237, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/214848> adresinden 08.07.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Tanaka, J. S., & Huba, G. J. (1985). A fit index for covariance structure models under arbitrary GLS estimation. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 38(2), 197-201.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.

EK

“KÜLTÜREL DEĞERLERİN ÖĞRENCİ RESİMLERİNE YANSIMASINDA MİNYATÜR SANATININ ETKİSİ” KONUSUNA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ (ÖN DEĞERLENDİRME)

Sevgili Öğrenci Arkadaşım:

KÜLTÜREL DEĞERLERE VE MİNYATÜR SANATINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu test lise öğrencilerinin “Kültürel Değerlerin Öğrenci Resimlerine Yansımada Minyatür Sanatının Etkisi” konusuna ilişkin tutumlarını belirlemek, bilgi seviyelerini ölçmek ve bu seviyeleri akademik bir çalışmada kullanmak üzere hazırlanmıştır. Toplam yirmi üç (23) sorudan oluşmaktadır. Lütfen cevaplarınızı ilgili kutucuklara (X) işareti şeklinde işaretleyiniz.

Okulunuz: Anadolu Meslek Lisesi ( ) Anadolu Lisesi ( ) Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ( )

Cinsiyetiniz: Kız ( ) Erkek ( )

Yaşınız: .....

Kültürel Değerlere Yönelik Tutum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Görsel Sanatlar dersinde Türk Kültürüne yönelik pek çok bilgi öğreniyorum.	1	2	3	4	5
2) Kültürel değerlerimize sahip çıkarak daha çağdaş sanat eserleri üretilebilir.	1	2	3	4	5
3) Sanatsal gelişimiz için kültürümüzün öğrenilmesi gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
4) Görsel sanatlar derslerinde tarihimize ve kültürümüze daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
5) Resim dersinde tarihi olay, olgu ve mekânlara yer verilmelidir.	1	2	3	4	5
6) Kendi tarihimize ve kültürümüze yönelik görsel sanat eserlerini incelemekten zevk alırım	1	2	3	4	5
7) Tarihi değerlerin öğretiminde ve kültürel mirasın aktarımında görsel sanatların önemli olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
8) Görsel sanatlar öğretim programlarında Türk geleneksel sanatlarına daha fazla yer verilmelidir	1	2	3	4	5
9) Kültürel değerlerin aktarımının görsel sanatlar uygulamaları ile etkili bir şekilde gerçekleşebileceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
10) Görsel sanatlarda tarihsel ve kültürel mirasa yer verilmelidir	1	2	3	4	5
Minyatür Sanatına Yönelik Tutum					
11) Minyatür günümüzde de kitaplarımızı süslemeye devam eden önemli bir sanat dalıdır.	1	2	3	4	5
12) Minyatür çocuklara sanatı sevdirmede önemli bir rol oynar.	1	2	3	4	5

Kültürel Değerlere ve Minyatür Sanatına Yönelik Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme ve Yapı Geçerliliği Çalışması

13) Minyatür tekniğiyle resim yapmak isterim.	1	2	3	4	5
14) Daha önce minyatür tekniğiyle ilgili hiç resim yapmadım.	5	4	3	2	1
15) Minyatürlerin görsel sanatlara önemli bir zenginlik katacağını düşünüyorum	1	2	3	4	5
16) Minyatürlerin kültürel değerlerimizin kazandırılmasında önemli bir yeri vardır	1	2	3	4	5
17) Minyatür kurslarına katılmak isterim	1	2	3	4	5